

Ympäristöministeriölle

Lausuntopyyntö vesienhoitoasetuksen muuttamista koskevasta ympäristöarviointisuunnitelmasta

Suomen Vesienhuoltokeskusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua vesienhoitoasetuksen muuttamista koskevasta ympäristöarviointisuunnitelmasta.

Vesienhoidon järjestämisestä

Vesienhoidon järjestäminen on keskeinen osa ympäristönsuojelua ja kestäväää kehitystä. Vesienhoidon tavoitteena on turvata vesivarojen riittävyys ja laatu sekä suojella vesiekosysteemejä. Tämä edellyttää monipuolisia toimenpiteitä, jotka kattavat vedenkäytön, jätevesien käsittelyn sekä vesistöjen suojelun ja kunnostuksen. Vesienhuoltokeskusliiton toimenpiteiden tulisi kattaa kaikki vesimuodostelmat, myös pienvedet.

Vesienhoidon järjestämisessä tulee luokituksen lisäksi nostaa esille vesistöt, joiden nykyinen erinomainen tai hyvä tila on uhattuna ilman toimenpiteitä. On erittäin huolestuttavaa, että niiden määrä ja etenkin pinta-ala ovat suuria. Hyvän tai erinomaisen tilan ylläpitäminen tulisi nostaa keskeiseksi kysymykseksi vesienhoitoasetuksen muuttamista koskevasta ympäristöarviointisuunnitelmassa. Tämä edistäisi tarvittavien lisätoimenpiteiden vaikuttavampaa ja kustannustehokkaampaa kohdentamista.

Ympäristövaikutusten arvioinnin perusteena olevan luokittelun tulee perustua ensisijaisesti mitattuun ajantasaiseen tietoon, ei pelkkiin asiantuntija-arvioihin, joihin sisältyy inhimillisen virheen riski. Kunkin vesimuodostelman luokittelussa käytetyn aineiston kattavuuteen, soveltuvuuteen ja laatuun on panostettava. Ympäristöarvioinnin vaikutusten tueksi tulee vesimuodostuman luokittelussa huomioida paikalliset olosuhteet ja edellyttää lähtötietoina ajallisesti sekä paikallisesti riittävän laajaa ja laadukasta seurantatietoa

Tutkittua tietoa tarvitaan, valtion tulisi panostaa enemmän vesien tilan seurantaan ja osallistua kattavammin seurannan rahoitukseen - tämä auttaa myös toimien oikeaan kohdentamiseen. Seurantaan käytettävää rahoitusta ei saa vähentää nykyisestä. Rahoitus pitkäaikaisiin seurantoihin tulisi varmistaa. Seurannan kilpailutuksessa tulee huomioida paikallinen asiantuntemus ja muistaa, että laadukas näytteenotto on kaiken tutkimuksen ja vesistöjen luokituksen peruskivi.

Vesipuidedirektiivi ja vesienhoitoasetus

Vesienhoitoasetuksessa on tarkoituksena täsmentää olemassa olevien säännösten pohjalta pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittämistä, pintavesien jaottelua pintavesityyppeihin sekä pintaveden ekologista luokittelua koskevia säännöksiä. Suomen ympäristökeskuksen selvitysten mukaan pienvesien tila on Suomessa uhattuna. Erityisesti pienten virtavesien tila on arvioiden mukaan valtakunnallisesti huono (Purohelmi-hanke). EUT:n päätöksen (C-302/22) perusteella vesipuidedirektiivin suoja pienvesien osalta on heikko. Vesienhoidon ulkopuolella olevat vesimuodostumat ns. pienet vedet suojataan vain, jos se vaikuttaa jonkin vesienhoidon tarkastelussa mukana olevan vesimuodostuman tilaan. Pienten vesien tila tulisi samalla tavalla kansallisesti turvata selkeyttämällä pienvesiä koskeva lainsäädäntö.

Heikentämiskiellosta

EU-tuomioistuimen ratkaisussa (C:2024:347), joka koskee pienten järvien tilan heikentämiskieltoa, on otettu kantaa pienten vesimuodostelmien asemaan vesipuitedirektiivissä. EU:n vesipuitedirektiivin pääsääntönä on, että kaikki vedet ovat suojelun piirissä. Hallinnollisen taakan vuoksi Suomessa pinta-alaltaan alle 0,5 km² (alle 50 ha) kokoista järveä ei koske velvoite määrittellä tilaluokitusta. Kuitenkin toimivaltaisen viranomaisen on päättäessään lupahakemuksesta varmistettava, ettei hanke ole omiaan aiheuttamaan toisen (luokitellun) pintavesimuodostuman tilan huononemista tai vaarantamaan sen pintavesien hyvän tilan taikka pintavesien hyvän ekologisen potentiaalin sekä hyvän kemiallisen tilan saavuttamista, ja että kyseisen hankkeen toteuttaminen sopii yhteen vesienhoitosuunnitelmien kanssa.

Vesienhoitosuunnitelmissa pintavesien tarkasteluyksikkönä on vesimuodostuma. Kaikki valuma-alueeltaan yli 100 km² laajuiset joet ja pinta-alaltaan yli 1 km² (100 ha) kokoiset järvet on nimetty vesimuodostumiksi ja niille tehdään tilatavoitteet. Pienet järvet jäävät ilman tilaluokitusta ja tilatavoitteita. Tämän vuoksi niiden oikeudellinen asema esim. lupamenettelyssä on heikko. Nykyinen lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö ei suojaa pieniä alle 1 km²:n järviä pilaamiselta tai tilan heikentämiseltä.

Toiminnanharjoittajalla tulee aina olla vastuu vesien tilan seurannasta. Heikentämiskielto koskee näin toiminnanharjoittajaa, joka ei saa tehdä sellaisia muutoksia vesimuodostumiin, joilla olisi pysyvä vaikutus. Viranomaisten tulee varmistaa myöntäessään lupia, että tästä vesipuitedirektiivin määräyksestä pidetään kiinni myös pienvesien osalta.

Yhteenveto

Pinta- ja pohjavesimuodostumien määrittelyyn tulisi kiinnittää sääntelyä uudistettaessa huomiota. Sääntelyn tulisi vastata vesipuitedirektiiviä ja EU:n oikeuskäytäntöä. Vesienhoidon järjestämisessä tulee luokituksen lisäksi huomioida vesistöt, joiden nykyinen erinomainen tai hyvä tila on uhattuna ilman toimenpiteitä. Heikentämiskiellon ja vesienhoidon tavoitteen vähintään hyvän tilan saavuttamisesta tulisi koskea nykyisessä laissa ja mietinnössä listattujen pintavesimuodostumien lisäksi myös pienempiä vesimuodostumia, joiden tunnistaminen on lupaharkinnassa oleellista. Pienempiä vesimuodostumia on huomioitu vesienhoidossa heikosti. Pienistä vesistöistä on rajattu vesimuodostumiksi vain noin viidennes niiden todellista määrästä. Tätä pienempiä vesistöjä ei huomioida lainkaan huolimatta siitä, että niiden tila on nykytiedon perusteella huomattavasti heikompi verrattuna suurempiin vesistöihin. Rahoitus pitkäaikaisiin seurantoihin tulisi varmistaa ja kilpailutuksissa huomioida myös paikallinen osaaminen vesistöseurannoissa ja näytteenotossa.

Helsingissä 28.1.2025

Hannu Moilanen

Toiminnanjohtaja